

I. ÚVOD

Základný zákon nášho štátu „Ústava Slovenskej republiky“ zakotvuje právo občana na ochranu života, zdravia a majetku. Vychádzajúc z napĺňania týchto práv, právnická osoba, fyzická osoba, organizácia štátnej správy, samospráva, ale i iný právny subjekt je povinný v rámci svojho pôsobenia zabezpečiť dostatočný stupeň ochrany občana. Aby tak mohlo byť, najmä pri vzniku mimoriadnych udalostí, pri ktorých je občan ohrozený, je potrebné poznať zásady ochrany a postupy, vykonávať prípravu profesionálnych záchranných zložiek, ale aj samotného občana. Práve posledné roky nás poučili, že nehody, havárie, zemetrasenia, živelné pohromy alebo iné mimoriadne udalosti si nevyberajú čas ani miesto svojho vzniku. Nesmú nás však zastihnúť nepripravených. Z tohto dôvodu je príprava všetkých pracovníkov profesionálnych zložiek, riadiacich predstaviteľov orgánov a organizácií, ale i samotných občanov nevyhnutná. Chceme, aby sa každý svojim dielom podieľal na príprave pre zvládnutie mimoriadnej situácie, aby sa poslanec NR angažoval pri vytváraní dobrých zákonov, riadiaci pracovník bol pripravený na riadenie a organizovanie záchranných prác, aby si podnikateľ, riaditeľ či vedúci pracovníci manažmentu uvedomili, že sú zodpovední za prípravu, ale aj vykonanie záchranných prác, aby k tomuto vytvárali priaznivé predpoklady. Chceme, aby primátor mesta, starosta obce, v snahe čo najlepšie viesť samosprávu a mať úspechy pri zabezpečovaní lepšieho a krajšieho života občanov a ich obce či mesta, nezabúdali na to, že ich úlohou je aj zabezpečiť spoľahlivú ochranu občanov od vzniku ohrozenia, varovania až po vykonanie záchranných prác. Stručne povedané je sa treba pripravovať tak, aby sme v prípade ohrozenia života, zdravia, alebo majetku boli schopní samostatne konať a vzájomne si pomáhať, kým príde organizovaná pomoc a záchrana. K tomuto má prispieť aj táto pomôcka.

II. ČO MAJÚ ROBIŤ A POZNAŤ OBČANIA V PRÍPADE OHROZENIA

VŠEOBECNÉ ZÁSADY ČINNOSTI PRI OHROZENÍ

- Uvedomiť si, že najväčšiu hodnotu má ľudský život a zdravie a až potom záchrana majetku.
- Pamätať na sebaobranu, poskytnúť prvej pomoci a vzájomnej pomoci v tiesni.
- Rešpektovať informácie poskytované prostredníctvom rozhlasu a televízie.
- Nerozširovať poplašné a neoverené správy.
- Nepodceňovať vzniknutú situáciu a zachovať rozvahy.
- Netelefonovať zbytočne, aby ste počas mimoriadnej situácie nepretlačovali telefónnu sieť.
- Pomáhať ostatným, najmä starým, chorým a bezvládnym ľuďom, postarať sa o deti.
- Dodržiavať pokyny záchranných zložiek, pracovníkov civilnej ochrany, ďalších orgánov štátnej správy a samosprávy.

Poznať čo je ohrozenie, mimoriadna udalosť a mimoriadna situácia

Ohrozenie je obdobie, počas ktorého sa predpokladá nebezpečenstvo vzniku alebo rozšírenia následkov mimoriadnej udalosti.

Mimoriadnou udalosťou sa rozumie živelná pohroma, havária alebo katastrofa, ktorá ohrozuje život, zdravie alebo majetok.

Mimoriadnou situáciou sa rozumie obdobie ohrozenia alebo obdobia pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti na život, zdravie alebo na majetok, ktorá je vyhlásená podľa zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva a počas ktorej sú vykonávané opatrenia na znižovanie rizík ohrozenia alebo postupy a činnosti na odstránenie následkov mimoriadnej udalosti. **Mimoriadna situácia sa vyhlasuje a odvoláva prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov.**

Poznať ako sa vykonáva VAROVANIE OBYVATELSTVA

Varovanie je vykonávané varovnými signálmi uskutočňovanými prostredníctvom sirén. Varovné signály sú následne dopĺňané hovorovou informáciou prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov.

Ak zaznie varovný signál:

- nastáva mimoriadna situácia,
- podľa tónu signálu a dĺžky jeho trvania zistíte, pred čím vás varuje,
- počúvajte následnú hovorenú informáciu vysielanú rozhlasom, televíziou alebo hlásením obecného (mestského) rozhlasu.

Poznať varovné signály

VŠEOBECNÉ OHROZENIE

VAROVANIE OBYVATELSTVA PRI OHROZENÍ, ALEBO PRI VZNIKU MIMORIADNEJ UDALOSTI, AKO AJ PRI MOŽNOSTI ROZŠÍRENIA NÁSLEDKOV MIMORIADNEJ UDALOSTI

2 – minútový kolísavý tón sirén

Kolísavým tónom sirén v trvaní 2 minút sa počas vojnového stavu a počas vojny vyhlasuje aj ohrozenie v prípade možného vzdušného napadnutia územia štátu. Slovná informácia pri takomto ohrození obsahuje vymedzenia územia, pre ktoré je ohrozenie vyhlásené a výraz “VZDUŠNÝ POPLACH”

OHROZENIE VODOU

VAROVANIE OBYVATELSTVA PRI OHROZENÍ NIČIVÝMI ÚČINKAMI VODY

6 – minútový stály tón sirén

KONIEC OHROZENIA

KONIEC OHROZENIA ALEBO KONIEC PÔSOBNIA NÁSLEDKOV MIMORIADNEJ UDALOSTI

2 – minútový stály tón sirén bez opakovania

ČINNOSŤ V OBLASTI OHROZENEA ÚNIKOM NEBEZPEČNÝCH LÁTKY

Nebezpečné látky sú **prírodné** alebo **syntetické** látky, ktoré svojimi chemickými, fyzikálnymi, toxikologickými alebo biologickými vlastnosťami samostatne alebo v kombinácii môžu spôsobiť **ohrozenie života, zdravia alebo majetku**. Všeobecne pod nebezpečnými látkami rozumieme chemické, rádioaktívne alebo biologické látky. Únik nebezpečných látok môže byť spôsobený haváriou stacionárneho zdroja nebezpečnej látky (výrobné zariadenie, sklad, zariadenie využívajúce nebezpečnú látku ako médium napr. chladiarenské zariadenie) alebo z mobilného zdroja pri preprave nebezpečnej látky (autá alebo železničné vagóny určené na prepravu nebezpečných látok).

Ohrozenie nebezpečnými látkami môže byť spôsobené aj teroristickým útokom.

V PRÍPADE ÚNIKU NEBEZPEČNEJ CHEMICKEJ LÁTKY (alebo pri použití chemických zbraní)

Nebezpečné chemické látky spôsobujú poškodenie centrálného nervového systému, dýchacích orgánov, zažívacieho traktu, poškodenie kože, alebo narušujú metabolizmus postihnutého. V prípade havárie spojenej s únikom nebezpečných chemických látok pôsobí na okolie v podobe plynu alebo výparov. V prípade teroristického útoku môžu byť použité vo forme aerosólov alebo plynu, prípadne môžu byť použité na zamorenie vodných zdrojov.

Keď zaznie varovný signál sirény:

pri pobyte v budove

- zostaňte vo vnútri, prípadne sa ukryte v úkryte (ak je dostupný),
- vytvorte izolovaný uzavretý priestor - uzavrite a utesnite okná, dvere, vetráky, odstavte klimatizáciu,
- prípravte si improvizovanú ochranu dýchacích ciest, oči a odkrytých častí tela,
- zapnite rozhlas, televíziu a sledujte vysielanie, riadte sa podľa vysielaných pokynov,
- nepodceňujte riziko,
- prípravte si evakuačnú batožinu,
- telefonujte len v súmnoh prípadе, nezaťažujte telefónne linky,
- poskytnite pomoc chorým, postihnutým osobám, osobám neschopným pohybu, starším osobám, postarajte sa o deti bez dozoru,
- zachovávajúte rozvahy a pokoy, budovu opustite len na pokyn.

Keď zaznie varovný signál sirény:

pri pobyte mimo budovy

- zachovajte rozvahy, zorientujte sa podľa situácie a rozhodnite sa pre opustenie priestoru ohrozeného nebezpečnou chemickou látkou,
- vaše rozhodnutie je závislé od smeru vetra šíriaceho nebezpečnú látku zo zdroja úniku a vašej polohy; ak sa nachádzate v smere vetra a ste v časovej tiesni, okamžite vyhládajte úkrytie v budovách a postupujte ako pri pobyte v budove.

V PRÍPADE ÚNIKU NEBEZPEČNEJ BAKTERIOLOGICKEJ LÁTKY (alebo pri použití biologických zbraní)

Bakteriologické (biologické) nebezpečné látky môžu byť použité vo forme aerosólu (baktérie, vírusy) vytvoreného v ovzduší alebo uzatvorenom priestore priamo alebo prostredníctvom vetracích zariadení, vypustením infikovaného hmyzu (vši, blechy, muchy a podobne), infikovaním vodných zdrojov, potravín, alebo krmovín. Postihnutý použitie biologických prostriedkov spravidla nezistí ihneď po ich použití. Pri podozrení ich použitia sa výskyt zisťuje odberom vzoriek a následnou mikrobiologickou analýzou. Pri podozrení z úniku alebo pri úniku biologickej látky resp. pri použití biologických prostriedkov postupujte tak, ako pri úniku nebezpečnej chemickej látky. Zvlášť treba:

- dôsledne dodržiavať karanténne hygienické, proti epidemiologické a proti epizootické opatrenia,
- sledovať informácie o situácii poskytované miestnou samosprávou,
- pravidelne kontrolovať telesnú teplotu, hlásiť podozrenie z ochorenia, alebo zvýšený výskyt ochorenia osôb a zvierat orgánom obce alebo spádovému zdravotníckemu zariadeniu, prípadne orgánom civilnej ochrany,
- obmedzovať pohyb mimo budovu a budovu opúšťať iba na nevyhnutný čas (napríklad nákup základných životných potrieb),
- priebežne uskutočňovať v rámci svojich možností dezinfekciu vo svojich bytoch a v domoch.

Pri vyhlásení karantény platí zákaz zhromažďovania osôb a zákaz voľného pohybu mimo uzatvorených priestorov bez nasadených ochranných prostriedkov.

V PRÍPADE ÚNIKU RÁDIOAKTÍVNEJ LÁTKY (alebo pri použití jadrových zbraní)

Čo najskôr sa ukryte v uzavretej miestnosti (najlepšie v pivničných priestoroch), pokiaľ ste mohli prísť do styku s rádioaktívnymi látkami v čase, než ste sa stačili ukryť, potom:

- pred vstupom do budovy kontaminovaný vrchný odev a obuv odložte do neprievzdušného obalu a nepoužívajte ich,
- dôkladne si umyte ruky, tvár a vlasy, vypláchnite si oči, ústa, vyčistite si nos a uši,
- ak je to možné, osprchujte sa a vymeňte si bielizeň,

- uzavrítate a utesnite okná a dvere, vypnite ventilačné a klimatizačné zariadenia, sledujte správy v hromadných informačných prostriedkoch,
 - prípravte si prostriedky improvizovanej ochrany dýchacích ciest a povrchu tela,
 - jódové prípravky užite po obdržaní varovného signálu o vzniku radiačnej havárie atómovej elektrárne. Dávkovanie a spôsob použitia je uvedený v návode na obale alebo v informačnom letáčku),
 - zabezpečte svoje potraviny a zásoby vody pred možnou kontamináciou uložením do obalov, chladničky, mrazničky alebo komory.
- Nepoužívajte nechránené potraviny, ovocie a zeleninu,
- prípravte si evakuačnú batožinu,
 - čakajte na ďalšie pokyny,
 - postarajte sa o hospodárske zvieratá:
 - zatvorte ich a dajte im zásobu krmovín a vody na dva dni,
 - zásoby krmiva a vody zabezpečte pred kontamináciou prekrytím plachtou alebo fóliou z plastu a pod.

ČINNOSŤ PRI NUTNOSTI URÝCHLENÉHO OPUSTENIA OHROZENÉHO PRIESTORU

V prípade, ak musíte rýchlo opustiť priestor ohrozenia, alebo sa nachádzate v uzatvorených priestoroch, vykonajte nasledovné opatrenia:

- Uzatvorte prívod plynu, vody a elektriny. Pripravte si a vezmite so sebou najnutnejšie veci (doklady, cenné veci malých rozmerov, lieky a pod.).
- Uzamknite byt.
- Presvedčte sa, či vaši susedia vedia o vzniknutej situácii.

V prípade, ak sa vo vašom okolí nachádzajú deti bez dozoru, starí alebo nevládni ľudia – pomôžte im.

Sledujte rozhlas, televíziu, miestny rozhlas atď., kde sa dozviete informácie o možnom ohrození.

Dodržiujte pokyny osôb a príslušných orgánov, ktoré zabezpečujú evakuáciu.

Použite prostriedky improvizovanej ochrany dýchacích ciest a povrchu tela.

Priestor opúšťajte najkratšou cestou, podľa možnosti kolmo na smer vetra!

INFORMAČNÉ MIESTA, NA KTORÉ SA MOŽETE OBRÁTIŤ V PRÍPADE VZNIKU MIMORIADNEJ UDALOSTI

- Zamestnávateľ
- Obecný úrad
- Obvodný úrad, odbor civilnej ochrany a krízového riadenia (ObÚ Odbor CO a KR)
- Obvodný úrad v sídle kraja, odbor civilnej ochrany a krízového riadenia - koordinačné stredisko integrovaného záchranného systému – linka tiesňového volania 112,

TELEFÓNNE ČÍSLA TIESŇOVÉHO VOLANIA A DÔLEŽITÉ TELEFÓNNE ČÍSLA

V prípade požiaru, dopravnej nehody, ohrozenia následkom živelných pohrôm a iných mimoriadnych udalostí volajte:

1. Integrovaný záchranný systém	- 112 - linka tiesňového volania
2. Záchranná zdravotná služba	- 155
3. Hasičský záchranný zbor	- 150
4. Policajný zbor	- 158
5. Mestská polícia	- 159
6. Horská záchranná služba	- 18300
7. Letecká záchranná služba	- 18155
8. Linka záchrany	- 0850 111 313
9. Toxikologické informačné centrum	- 02 5477 4166
10. Informačné služby	- 1181
11. Jefta SOS truck Slovakia	- 18900 - odťahová služba nákladných vozidiel a zariadení

Ak vyžadujete pomoc v tiesni, alebo pri oznamovaní správy o mimoriadnej udalosti uveďte:

svoje meno a číslo telefónu, z ktorého telefonujete, druh udalosti (požiar, dopravná nehoda, povodeň, trestný čin a pod.), rozsah udalosti (požiar domu, bytu, lesa, ohrozenie života viacerých osôb, zaplavenie cesty, poľa, obce, a pod.), miesto udalosti, ak je na mieste udalosti sťažený prístup, uveďte spôsob prístupu, smer, odkiaľ je možné miesto udalosti dosiahnuť a druh prístupovej cesty (súkromná cesta, poľná cesta a pod.), odpovedajte aj na otázky operátora preberajúceho váš hovor.

Po ukončení hovoru počkajte na spätné volanie operátora príslušnej záchrannej služby.

III. ČO MAJÚ ROBIŤ OBCENÉ ÚRADY PO VZNIKU MIMORIADNEJ UDALOSTI

- Prijatť informáciu o mimoriadnej udalosti (MU)** čas a miesto vzniku MU druh, rozsah a účinky MU
- Posúdiť situáciu po vzniku MU** rozsah a následky na zdravie a životy osôb rozsah materiálnych a finančných škôd celkové narušenie života na postihnutom území

Vykonať varovanie občanov a vydať krátku informáciu o situácii.

- Podatť hlásenie na obvodný úrad.
- Zabezpečiť zvolanie orgánov potrebných na organizovanie a riadenie záchranných prác – krízový štáb a odborné jednotky CO, zastupiteľstvo a pod., ustanoviť stálu službu na obecnom úrade, vydať jej pokyny a príslušnú dokumentáciu,
- Prijatť a posúdiť informácie od občanov, záchranných zložiek, vykonať kalkulácie potreby síl a prostriedkov, vyžiadať pomoc predpísanou formou na vykonanie záchranných prác,
- Spracovať a predložiť stanovené hlásenia a správy na príslušné zložky,
- Informovať občanov o situácii, režime života v obci, vyhlásených signáloch a stavoch,
- Ak je potrebné vyhlásiť mimoriadnu situáciu, evakuáciu a zabezpečiť jej realizáciu,
- Zabezpečiť núdzové ubytovanie a stravovanie, poskytnúť pomoc bezprístrešným,
- Zabezpečiť prijatie a nasadzovanie síl a prostriedkov na vykonanie záchranných prác, ich stravovanie a priestor na odpočinok.
- Zabezpečiť odvolanie vyhlásených signálov a stavov.

Čo je evakuácia ?

- Evakuácia je premiestnenie občanov a vykonáva sa z dôvodu nevyhnutného časového obmedzenia pobytu osôb na ohrozenom území**
 - krátkodobá s možným návratom osôb do 72 hodín,
 - dlhodobá s možným návratom osôb po 72 hodinách.
- Evakuácia sa vyhlasuje až po vyhlásení mimoriadnej situácie.**
- Občania sa dozvedia o vyhlásení evakuácie prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov.
- Odborné zabezpečenie evakuácie:**
 - poriadkovo bezpečnostné zabezpečenie,**
 - dopravné zabezpečenie,**
 - zdravotnícke zabezpečenie,**
 - zásobovacie zabezpečenie,**
 - pôdohospodárske a veterinárne.**
- Evakuácia sa plánuje a zabezpečuje:**
 - v okolí jadrovej energetického zariadenia z pásma vymedzeného 5 km vzdialenosťou pre všetko obyvateľstvo v plnom rozsahu,
 - z pásma vymedzeného 10 km vzdialenosťou pre bezprostredne ohrozenú časť obyvateľstva v plnom rozsahu,
 - z pásma vymedzeného 21 km a 25 km vzdialenosťou od zdroja v Jaslovských Bohuniciach a 20 km vzdialenosťou od zdroja v Mochovciach pre ohrozené obyvateľstvo.